

חוקה של ביה"ס הדמוקרטי "מרחב" ברעננה

1. מבוא ורקע

בית הספר הדמוקרטי "מרחב" ברעננה נוסד כדי לאפשר לכל ילדה וילד לגדול וללמוד תוך שמירה על מספר עקרונות חשובים אותם אנחנו רואים כחיוניים לחיים טובים, שלמים ומשמעותיים. עקרונות אלה הם מהות זהותו וצביונו של בית הספר והם מנחים את חיי היום יום בו. חוקה זו מגדירה את העקרונות הללו ועליהם מבוססת קהילת בית הספר "מרחב". היא מכילה הסכמות בסיסיות לגבי זכויות וחובות כל האנשים והגופים המעורבים בחיי ביה"ס, מבנה מוסדותיו השונים, עקרונות פעולתם ויחסי הגומלין ביניהם.

בראש וראשונה אנו שואפים לכך שכל ילד וילדה יגדלו בסביבה בה כל חבר בקהילה חש כי הקהילה כולה והפרטים בה מקפידים לשמור על כבודו ועל חופש הבחירה של כל אדם בקהילה ומחוצה לה. אנו מאמינים שסביבה כזאת תטמיע בכולנו, ובכל ילדה וילד בפרט, את היכולת לחיות חיים עצמאיים, אחראיים, חופשיים, סובלניים ומלאי תמורה לחברה, לסביבה ולעצמנו. מטרתנו לצקת למילים אלה תוכן ממשי על ידי ההתחייבות לחפש את הדרך ליישמן בהחלטותינו ומעשינו היום-יומיים.

השיטה הטובה ביותר הידועה לנו לפעול כקהילה המאמינה בשוויון ואחריות אישית ועדין מתפקדת ביעילות היא השיטה הדמוקרטית ועל פיה התווננו מנגנון שיפעיל את כל מערכות בית הספר מתוך שמירה על עקרונות החוקה. בנוסף לכפיפות מוחלטת לחוקי מדינת ישראל כל החוקים והכללים שיקבעו מעתה והלאה במסגרת מנגנון דמוקרטי זה יבחנו תמיד לאורה של החוקה מתוך מחויבות כל חברי הקהילה לשמור על עקרונותיה.

בקהילת בית הספר חברים:

- ילדי בית הספר
- צוות המורים והניהול של בית הספר שלהם הסכם העסקה עם עמותת הורי בית הספר
- הורים שילדיהם לומדים בבית הספר ושהם חברים בעמותת הורי בית הספר כמוגדר בתקנון העמותה

1	חוקה של ביה"ס הדמוקרטי "מרחב" ברעננה	
1	מבוא ורקע	.1
3	עקרונות חינוכיים	.2
3	עיקרון החונכות	.2.1
3	עקרון המחויבות בתחום הלמידה	.2.2
4	עיקרון הרב גילאיות	.2.3
4	עיקרון הבחירה	.2.4
4	עיקרון הזכות הפדגוגית	.2.5
4	עיקרון הזכות לחינוך	.2.6
5	רשויות הקהילה, בית הספר וחלוקת הסמכויות ביניהם	.3
5	איך באים חוקים לעולם (הרשות המחוקקת)	.3.1
5	אספת קהילה	.3.1.1
5	ועדת אסיפת הקהילה	.3.1.2
6	ועדת חוקה	.3.1.3
6	איך מנהלים את פעילות היום-יום של בית הספר (רשות מבצעת)	.3.2
6	ועדת קליטת תלמידים	.3.2.1
6	ועדת היגוי וחינוך	.3.2.2
6	ועדת קביעת הרכב הצוות	.3.2.3
7	ועדת תקציב	.3.2.4
7	מנהל בית הספר והצוות	.3.2.5
7	ועדת שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים	.3.2.6
8	איך מיישבים סיכסוכים (רשות שופטת)	.3.3
8	הליך גישור	.3.3.1
8	הליך בירור	.3.3.2
8	הליך ערעור	.3.3.3
8	תפקידי העמותה ויחסי הגומלין בינה לבין רשויות בית הספר	.3.4
9	זכויות האדם	.4
9	שריון החוקה וחוקי היסוד	.5
9	שריון החוקה	.5.1
9	חוקי היסוד	.5.2

עקרונות חינוכיים

להלן המטרות החינוכיות של הקהילה שלנו:

- א. לחנך כל ילדה וילד להיות אדם אוהב אדם ולפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, ולתרבותו ולהשקפותיו של הזולת
- ב. לפתח את אישיות הילד והילדה, את יצירתיותם ואת כשרונותיהם השונים, להרחיב את אופקיהם התרבותיים ולחשפם לחוויות אומנותיות, והכל למיציא מלוא יכולתם כבני אדם החיים חיים של איכות ושל משמעות.
- ג. להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה ולאפשר להם להתפתח כל אחד על פי דרכו תוך כדי יצירת אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו
- ד. להקנות לכל ילד וילדה את הכישורים ומיומנויות היסוד בעזרתם יוכלו ליהנות מחיים מאושרים, איכותיים ובעלי משמעות כבני אדם בוגרים בחברה חופשית
- ה. לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית ויוזמה, ולפתח מודעות וערנות לתמורות ולחידושים
- ו. לבנות סביבה חינוכית המאופיינת בכנות, פתיחות וכבוד הדדי, ולאפשר בניית יחסי אמון בין כל חברי הקהילה מתוך שאיפה לאווירה לימודית תוך כדי חווית אושר ושמחת חיים. אנו מאמינים כי מתוך אווירה זו ישאבו כל ילדה וילד בצורה המיטבית את כוחות הנפש והיצירה הנחוצים להתפתחותם האינטלקטואלית, החברתית והרגשית
- ז. לספק לכל ילד וילדה הערכה ומשוב הנוגעים להתקדמות שלהם ולעמידה במטרות שהציבו לעצמם תוך מעקב צמוד ומתמיד ובאופן שאינו מתייג אותם
- ח. לטפח אחריות אישית וחברתית כערך ואורח חיים המוביל למעורבות בחיי החברה הישראלית, נכונות לקבל תפקידים ולמלאם מתוך מסירות ואחריות, רצון לעזרה הדדית, תרומה לקהילת בית הספר בפרט ולקהילה בכלל, התנדבות וחתימה לצדק חברתי
- ט. לחנך לפתרון סכסוכים בדרך של הדברות, הקשבה וכבוד הדדי
- י. להגשים הלכה למעשה חינוך לפלורליזם וקבלת השונה. לתרום משמעותית לקהילה בתוך ומחוץ לבית הספר על ידי שילוב ילדים וילדות שהוגדרו כבעלי צרכים מיוחדים במסגרות בית הספר. לשאוף לחברה סובלנית, רגישה ואכפתית הלומדת לקבל ולהכיל את השונות הבינאישית
- יא. לכלול בתכנית הלימודים בבית הספר את תכני הליבה והיסוד כפי שהוגדרו על ידי משרד החינוך. כמו כל מוסד מוכר על ידי מערכת החינוך בישראל אנו מכירים בחיוניותה של תכנית ליבה משותפת לכל בתי הספר, המשרטטת מכלול של מיומנויות וערכי יסוד חינוכיים ללכידותה של חברה וליצירת מנה משותף תרבותי וערכי
- יב. לבנות סביבת למידה רחבה, שאינה מגדירה את גבולות הידע, ומבטיחה חופש מחשבה ודעה של כל משתתפי
- יג. לבסס את ידיעותיהם של הילד והילדה בתחומי הדעת והמדע השונים, ביצירה האנושית לסוגיה ולדורותיה, ולעודד פעילות גופנית ותרבות פנאי
- יד. לפתח יחס של כבוד ואחריות לסביבה הטבעית וזיקה לארץ, לנופיה, לחי ולצומח הכללים המעשיים הנדרשים להשגת המטרות וליישום העקרונות ייקבעו באסיפת הקהילה, כפי שהיא מתוארת בהמשך

2.1**עיקרון החונכות**

חונך הוא איש צוות המעורה מהותית בפעילות בית-הספר שמלווה ומנחה את הילד או הילדה בהתפתחותו וצמיחתו.

- א. אנו רואים בקשר האישי והבלתי אמצעי בין החונך לילד בבית-הספר עקרון יסודי ומנחה.
 1. בית-הספר יקיים מסגרת מובנית של חונכות שבה לכל ילד יהיה חונך בוגר
 2. בית-הספר יקצוב משאבים כדי לקיים את מסגרת החונכות: יוקצב זמן משמעותי במערכת וחלק ממשרת החונך יהיה לשם חונכות.
 3. החונך יבחר מתוך הסכמה בין הילד לצוות בית הספר. נוהל הבחירה ייקבע באסיפת הקהילה. מספר הילדים של כל חונך ייקבע על פי היקף המשרה שלו המוקדש לחונכות
- ב. תפקידי החונך הם כדלקמן:
 1. ליצור קשר קרוב וחם עם הילד או הילדה אותם הוא חונך
 2. להגדיר ביחד עם הילד או הילדה את מטרותיהם ואת הדרכים ליישם
 3. ליווי אישי של הילד בתחומים רגשיים, חברתיים ולימודיים. לסייע לילד או לילדה בתהליכים השונים במסע לימודיהם - הבחירה, המעקב אחר ההתקדמות והעמידה ביעדים, זיהוי הקשיים בהם הם נתקלים וסייע בהתגברות עליהם
 4. קשר שוטף עם כל גורמי הקהילה השותפים במסע הלמידה של הילד או הילדה לרבות הוריו ומוריו. להיפגש עם המשפחה לפי הצורך, ולא פחות מפעמיים בכל שנה, ולספק לה משוב והערכה אשר ייאספו מכל חברי הצוות הקשורים לילדים. קשר זה יאפשר לחונך גם לזהות פערים בין צרכיו ושיאפיותו של הילד לבין הציפיות של המבוגרים בסביבתו ולסייע לגשר על פערים אלה

2.2**עקרון המחויבות בתחום הלמידה**

- מחויבות בית הספר היא להקניית כלים בסיסיים ומיומנויות יסוד, שיעזרו לתלמידיו להגשים את רצונותיהם ומטרותיהם. הגדרה מדויקת יותר של כלים ומיומנויות אלו, תבחן ותעודכן מפעם לפעם על ידי צוות מקצועי נבחר מבין קהילת בית הספר, שהמלצותיו יובאו לאישור קהילת בית הספר.
- הקניית כלי הבסיס ומיומנויות היסוד שיוגדרו תהיה באחריות צוות בית הספר, ויהיה עליו להקצות מחשבה נפרדת לאופן הקנייתם, ולפעול באופן אקטיבי להשגת יעד זה מתוך דיאלוג ושיתוף עם הילד והוריו.
- צוות בית הספר יהיה מחויב לבנות וליישם כלי מעקב והערכה שוטפים, בין השאר לצורך איתור כשלים בתהליכי הקנייה וטיפול בהם.

2.3. עיקרון הרב גילאיות

- אנו מאמינים כי האינטראקציה הרב גילאית תאפשר לכל ילדה וילד חופש ללמוד ולהתפתח בכל תחום ברמה ובקצב שלהם, ותאפשר הפריה חיובית דו-כיוונית, הן לצעירים והן לבוגרים. כדי לממש עקרון זה ביה"ס יפעל בשני תחומים:
- מבחינה חברתית בית הספר יפעל במתכונת של קבוצות אם רב גילאיות. להענקת תחושות יציבות ובטחון קבוצות האם החברתיות יהיו אינטימיות ולכל קבוצת אם יוקצו, במידת האפשר, מרחבי פעילות משלה.
 - מערך הלמידה של בית הספר יאפשר לילדים בגילאים שונים להשתתף בכל אחת ממסגרותיו. זאת בכפוף לעמידת הילדים בתנאי הסף הנדרשים בכל מסגרת וכחלק ממערכת הלימודים שלהם, כפי שנקבעה יחד עם החונך

2.4. עיקרון הבחירה

- אנו מאמינים כי המקור הפנימי לרצון ללמוד הוא סקרנותו הטבעית של הלומד, ושהלמידה הנובעת מבחירתו של הלומד בהתאם להתפתחותו הרגשית והיחודית היא משמעותית יותר עבורו. אנו מאמינים שלמידה משמעותית מתרחשת בדרכים שונות, במסגרות פורמליות ובלתי פורמליות כאחד, דרך משחק, בקבוצה או לבד, כמו גם דרך שעורים ומרכזי למידה. אנו גם מאמינים כי השתתפות כל גורמי הקהילה בתהליך הבחירה לאורך מסע הלמידה של הילד או הילדה תאפשר לכולנו הזדמנות להבנה ולימוד של תהליך זה באופן שאינו זמין אחרת.
- נקיים תהליך מתמשך של התבוננות, הקשבה, קבלת הילד כמו שהוא וזיהוי צרכיו הלימודיים, החברתיים והרגשיים. נקיים רב שיח שיעזור לילד לחפש את הדרכים לממש את סקרנותו ואת צרכיו בכל התחומים הללו. גירוי הסקרנות על ידי חשיפתו התמידית של הלומד לנושאי עניין שונים בבית הספר ומחוצה לו היא נקודת מפתח להתענינותו ובחירתו בנושאים שיביאו ללמידה מענינת, מהנה ומועילה. אנחנו גם מאמינים שבהינתן חשיפה נאותה לנושאים השונים והסבר בלתי מוטה על חשיבותם בחייו של אדם, הלומד יבחר את נושאי הלימוד שיעזרו לו לחיות חיים מענינים ומספקים. כדי לממש אמונות אלה בית הספר יפעל על פי העקרונות הבאים:
- בית הספר יציע מערכת המכילה מגוון רחב של כלים בסיסיים ומיומנויות יסוד, נושאי תוכן ועיסוק אחרים ואופני למידה שונים
 - בית הספר יציע מספר חלופות לנושאי לימוד בכל שעת לימוד במערכת
 - בית הספר יעודד את הלומדים להחשיף ולטעום ממגוון הנושאים ואופני הלימוד המוצעים במערכת
 - בחירת נושאי הלימוד ואופני הלמידה הוא תהליך מתמשך שבמהלכו יגבש הלומד את העדפותיו. בית הספר יתמוך במידה מתאימה בילדה או ילד בגילאים שונים שיזדקקו לכך בתהליך בחירה זה
 - במידת הצורך בית הספר יחפש וימצא את הדרכים להקנות מיומנויות יסוד גם דרך עולמו היחודי של הילד או הילדה מחוץ למסגרות הפורמלית של מיומנות יסוד זו
 - בית הספר יתמוך ויעודד תלמידים ליזום וליצור תחומי לימוד, עיסוק ואופני למידה חדשים וישאף לתת מענה ליוזמות חדשות מקרב הקהילה במסגרת הפעילויות המבוצעות בתוכו
 - בית הספר יעודד את הילדה או הילד להתחייב כלפי עצמם וכלפי סביבתם במסגרת "חזרה אישית". הילדה או הילד הם בעלי האחריות על בחירותיהם ויהיו מחויבים לעמוד בחזרה האישית אותן בחרו בתמיכת הוריהם ובית הספר. ההורים ובית הספר יעזרו להם לעמוד בהתחייבות זו ולהתאימה מדי פעם בפעם למציאות המשתנה

2.5. עיקרון הזכות הפדגוגית

- לכל פעילות חינוכית מאורגנת יקוימו הכללים הבאים:
- לכל פעילות חינוכית יהיה אחראי
 - האחראי רשאי לקבוע את אופי הפעילות, הכללים החלים לגביה ואופן הטיפול במקרה הפרת כללים אלה בתאום עם צוות בית הספר
 - לכל פעילות תוגדר אופייה: סוג השיעור (פרונטאלי, סדנא, שיעור פתוח, סגור, אירוע חד-פעמי, וכדומה), מספר המשתתפים המינימלי ו/או המקסימלי, חומרי הלימוד, וכדומה
 - לכל פעילות יוגדרו כלליה: דרישות וחובות הפעילות, כללי התנהגות במהלכה (אסור להכנס באיחור, חייבים להביא חומר עזר מסוים וכדומה).
 - למען הסר ספק - האופי והכללים של כל פעילות, כמו גם הטיפול בהפרות כללים אלה כפופים כמו כל פעילות בית הספר לחוקי מדינת ישראל, תקנות משרד החינוך, הכללים והחוקים במסגרת חוקה זו, והחלטות אספת הקהילה.

2.6. עיקרון הזכות לחינוך

- בית הספר שואף לפתוח את שעריו לכל אדם שמוכן להתחייב לעקרונות חוקה זו ולאפשר לכל המעוניין בכך להצטרף. לצורך כך יוקצה חלק משמעותי במידת האפשר של תקציב בית הספר על מנת להבטיח את קיומה של מערכת השילוב של ילדים בעלי צרכים מיוחדים בבית הספר
- כמו כן, כל עוד נאלץ בית הספר לגבות שכר לימוד, יוקצה חלק משמעותי במידת האפשר של תקציב בית הספר לצורך מערך הנחות ופטורים למשפחות הזקוקות לכך וזאת על מנת:
- למנוע, עד כמה שאפשר, מצב בו הורים לא ירשמו את הילדה או הילד שלהם לבית הספר מסיבות כלכליות
 - להקל בנטל הכבד של שכר הלימוד על משפחות הזקוקות לכך, מתוך רצון לקיים ערכים של סולידריות ותמיכה הדדית בתוך הקהילה

רשויות הקהילה, בית הספר וחלוקת הסמכויות ביניהם

הפעילות היומיומית של בית הספר מתנהלת על ידי רשויות שונות המורכבות מחברי הקהילה. בסעיף זה מוגדרות הרשויות העיקריות המופקדות על ניהול יומיומי זה. בית הספר מיישם הלכה למעשה את המודל הדמוקרטי והוא מתנהל על ידי הרשויות והגופים הבאים:

1. הרשות המחוקקת – אסיפת הקהילה
 2. הרשות המבצעת – המנהלת, הצוות, וועדות בית הספר השונות
 3. הרשות השופטת – ועדת ברורים
 4. עמותת ההורים של בית הספר
- בכל מוסדות בית הספר יכולים להשתתף כל חברי הקהילה – ילדים, אנשי צוות, והורים – אלא אם צוין מפורשות אחרת. החברים במוסדות בית הספר ייתחבו לקיים את הכללים ולמלא את התפקידים הנדרשים ממשותפי המוסד המדובר

3.1 איך באים חוקים לעולם (הרשות המחוקקת)

פעילות בית הספר כפופה לחוקה ולאוסף החוקים המצטרפים אליה. כל חוקי בית הספר יתקבלו באסיפת הקהילה, בהליך דמוקרטי. החוקים החלים על קהילת בית הספר נקבעים בהצבעה דמוקרטית, כאשר לכל אדם בקהילה קול אחד. כל אדם בקהילה יצביע עבור עצמו בלבד ולא בשם אף אדם אחר לרבות בן זוג, צאצא, הורה וכדומה.

3.1.1 אספת קהילה

אספת הקהילה היא הגוף הבכיר והקובע לגבי כל מה שקורה בבית הספר. חברים בה כל חברי קהילת בית הספר. מטרתה לאפשר רב שיח אמיתי שבמסגרתו יוכלו כל חברי הקהילה החפצים בכך להביע את עמדתם, להחשיף לדעתם של חברי קהילה אחרים ולהצביע בעד או נגד הצעות החוק השונות.

האסיפה תתכנס לישיבתה הראשונה במהלך החודש הראשון של כל שנת לימודים. במהלך התכנסות זו יוחלט על תדירות התכנסותה בהמשך השנה. כל חבר קהילה רשאי להציע חוק חדש (או שינוי של חוק קיים). אסיפת הקהילה תחליט על נהלי הגשת הצעת חוק ועל הפורום המינימלי הנדרש כדי להצביע עליה. החלטות האסיפה יתקבלו בהצבעה גלויה וברוב קולות המשתתפים בה. במקרים מיוחדים, רשאית אסיפת הקהילה להחליט על דרכי הצבעה אחרות ועל רוב שונה הנדרש לקבלת הצעת החוק.

אספת הקהילה היא מקור הסמכות לכל מה שקורה בקהילת בית הספר. אספת הקהילה רשאית להחליט להקים גופים, צוותים ומנגנונים אחרים כדי לענות על צרכי השעה השונים של בית הספר. לכל גוף יקבעו גם כללים מנחים שיוודאו שהוא מתפקד היטב וביעילות. כל הועדות יהיו חייבות דיווח על פעילותן לפחות פעמיים בשנה.

אסיפת הקהילה כפופה לחוקה. היא גם הגוף שרשאי לשנות חוקה זו במסגרת תהליך מיוחד המתואר בפרק "שריון החוקה וחוקי היסוד" בהמשך.

3.1.2 ועדת אסיפת הקהילה

ועדה זו אחראית לארגון פעילותה השוטפת והתקינה של אספת הקהילה ועל ביצוע הפעולות הבאות:

- א. לאסוף הצעות חוק מחברי הקהילה
- ב. לוודא שהצעות החוק אינן סותרות את החוקה. אם יש צורך תוועץ ועדה זו בנושא זה בוועדת חוקה
- ג. לוודא שההצעות מעובדות מספיק לדיון יעיל ועיניני
- ד. לוודא שיש מספיק ענין בקהילה בנושא על פי קריטריון שיקבע באספת הקהילה, לדוגמא, נדרשות מספר מינימלי של חתימות חברי הקהילה לשם קיום הדיון
- ה. להחזיר את ההצעות ליוזמיהן במקרה שהן דורשות עיבוד והבהרות נוספות
- ו. להחליט לגבי אילו הצעות מתאימות לאיזה פורום ולאילו שיטת הצבעה
- ז. לקבוע סדר יום לאספת הקהילה
- ח. לפרסם את מועדי האסיפות ואת הצעות החוק שיעלו לדיון במועדים השונים פרק זמן מספיק מראש על פי קריטריון שיקבע באספת הקהילה, לדוגמא, הפרסום צריך להיות לפחות שבועיים מראש
- ט. לוודא דרישות המינימום של מספר חברי קהילה באספה על פי הנושאים העומדים לדיון
- י. לשמור על הסדר בזמן האסיפה ולאנוף אותו
- יא. לנהל זכות הדיבור וזמן הדיבור בזמן האסיפה
- יב. לנהל הצבעות תקינות, ספירת הקולות וההכרזה על ההחלטות שהתקבלו
- יג. לנהל, לשמור ולפרסם את פרוטוקולי האסיפות
- יד. להכין את רשימות המועמדים לוועדות בית הספר ואת התאמתם לכללי ההשתתפות בהן
- טו. לוודא שכל הועדות האחרות, המתוארות בחוקה, או שיוגדרו בעתיד, נבחרות, מאוישות ומתפקדות. ליזום מיד עם תחילת שנת הלימודים את הכינוס הראשון של אספת הקהילה כדי להתניע את פעילותה על ידי בחירת ועדת אספת קהילה חדשה ויושב הראש שלה

ניתן לערער על החלטות ועדה זו לוועדת חוקה. יושב ראש ועדת אספת הקהילה יהיה בעל נסיון משמעותי בפעילות אספת הקהילה בבית הספר ולא יהיה מנהל בית הספר או יושב ראש ועדת חוקה.

3.1.3

ועדת חוקה

- ועדה זו תשמש ככתובת לסוגיות הקשורות בחוקה. תפקידיה יכללו:
- לייעץ לוועדת אספת הקהילה בעת הצורך לגבי התאמתן של הצעות חוק לרוח החוקה
 - לשמש כתובת לערעור על החלטות ועדת אספת הקהילה
 - לרכז הצעות לשינויים בחוקה, לבחון את הצורך בשינויים אלה ולהעלותם לדין מעת לעת

ניתן לערער על החלטות ועדה זו על ידי כינוס אספת הקהילה באמצעות איסוף מספר רב של חתימות של חברי הקהילה שתומכים בקיום דיון בנושא מסוים. מספר החתימות הנדרש יוגדר על ידי אספת הקהילה יושב ראש ועדת חוקה יהיה בעל נסיון משמעותי בפעילות אספת הקהילה בבית הספר, יכיר היטב את החוקה ולא יהיה מנהל בית הספר או יושב ראש ועדת אספת הקהילה

3.2

איך מנהלים את פעילות היום-יום של בית הספר (רשות מבצעת)

הפעילות היומיומית של בית הספר מתנהלת על ידי ועדות שונות המורכבות מחברי הקהילה. בסעיף זה מוגדרות הועדות החיוניות לפעילות התקינה והשוטפת של בית הספר. כמובן שיתכנו ועדות נוספות שאינן מוגדרות בחלק זה ואסיפת הקהילה תחליט עליהן.

אלא אם כן נאמר מפורשות אחרת, בכל פעילות בבית הספר יכולים להיות מעורבים כל אנשי הקהילה – ילדים, אנשי צוות, והורים – ובתנאי שהם מוכנים ומסוגלים לקחת על עצמו את המחויבות הנובעת מההשתתפות בוועדה מבלי לפגוע בפעילות התקינה והיעילה. הרכבי הועדות יקבעו במסגרת תהליך בו מועמדים לוועדות השונות ירוכזו על ידי ועדת אספת הקהילה, שגם תוודא את התאמתם, ולבסוף ההרכבים יובאו לאישור אספת הקהילה.

3.2.1

ועדת קליטת תלמידים

אסיפת הקהילה תחליט על המספר המירבי של תלמידי בית הספר ושל כל שכבת גיל בו על פי המלצות ועדת החינוך ובכפוף לאילוצים התקציביים כפי שיוצגו לה על ידי הוועד המנהל של העמותה. האסיפה גם תחליט איך לטפל במקרה של עודף נרשמים.

חברי ועדת קליטת תלמידים יפגשו את כל המשפחות החדשות שנרשמו לתיאום ציפיות בין מטרות ואופי בית הספר לבין תפיסת עולמם החינוכית של ההורים ולשם קבלת מידע רלוונטי על הילד או הילדה והכרות עם משפחתה.

ההורים יציגו לוועדה את הצרכים המיוחדים של הילדים, הנדרשים לצורך השתלבותם בבית הספר ולצורך השמירה על בריאותם. במקרה הצורך לשם בדיקת צרכיו של הילדה או הילד, יעזר הצוות בדיווח של גורמים מקצועיים (גננות, מורות, מאבחנים וכדומה). במקרה של ספק, יכולה הועדה לבקש חוות דעת מקצועית לגבי להתאמת בית הספר לצרכי הילד. החלטה על אי-קבלת תלמיד לבית הספר תעשה אך ורק במקרה שלילד או לילדה צרכים מיוחדים שבית הספר אינו מסוגל לתת להם מענה הולם.

הועדה תורכב מחברי צוות בלבד, לשם שמירה על פרטיותם של הילדים וההורים.

3.2.2

ועדת היגוי וחינוך

מטרת ועדה זו היא לקדם חינוכית ורעיונית את בית הספר. הועדה תבחן ותדון בנושאים חינוכיים ורעיוניים לפי בחירתה, או בהתאם לדרישות שתעלה מחברי קהילה אחרים. באם היא תמצא לנכון, תוביל הועדה תהליך של שיפור רעיוני-חינוכי ותעביר את מסקנותיה והמלצותיה להכרעה באסיפת הקהילה. הועדה תורכב מכל מי שיוכל להתחייב להשתתף בה בציפות. יעמוד בראשה אדם נבחר מקהילת בית הספר, ותהיה בה נציגות של צוות, הורים ותלמידים שיוכלו להתחייב על השתתפות קבועה ורציפה בה.

3.2.3

ועדת קביעת הרכב הצוות

ועדה זו עוסקת בבחירתם של חברי צוות ההוראה והניהול של בית הספר על פי צרכי כוח האדם כפי שהוגדרו בוועדת החינוך ואושרו באספת הקהילה. חברי הועדה ירכזו את פניות המועמדים, יקבעו ויבצעו ראיונות, או כל תהליך קבלה אחר שצוות הועדה יראה כמתאים. חברי הועדה יקבלו את ההחלטה לגבי העסקתם של חברי צוות חדשים.

מנהל בית הספר יעמוד בראש ועדה זו. אספת הקהילה תבחר את אחד מנציגי ההורים כמרכז פעילות ההורים בוועדת הרכב הצוות.

אספת הקהילה תבחר הרכב מצומצם של ועדה זו שבסמכותו לפטר חברי צוות בית הספר. הרכב זה יכלול לפחות את מנהל בית הספר, מרכז פעילות ההורים בוועדה, וחבר ועדה נוסף שאינו תלמיד בבית הספר.

דיוני הועדה המצומצמת יתקיימו בדלתיים סגורות. הועדה המצומצמת תעשה כמיטב יכולתה כדי לוודא שהליך הפיטורים ייעשה מתוך דיאלוג עם חבר הצוות המועמד לפיטורין. הועדה המצומצמת תזמן לשימוע בדלתיים סגורות את חבר הצוות הרלוונטי, תשמע חוות דעת נוספות לפי שיקול דעתה ותקבל את החלטתה.

אם חבר הצוות המועמד לפיטורין הוא חבר הועדה המצומצמת יוחלף בדיון זה על ידי אחד מהחברים האחרים בוועדת קביעת הרכב צוות שאינו תלמיד על פי בחירתו של מרכז ההליך בוועדה המצומצמת.

מרכז ההליך בוועדה המצומצמת הוא המנהל, אלא אם מדובר בפיטוריו שלו. במקרה כזה מרכז ההליך בוועדה המצומצמת הוא מרכז פעילות ההורים בוועדה והמנהל יוחלף בוועדה המצומצמת.

3.2.4

ועדת תקציב

מסגרת תקציב בית הספר נקבעת על ידי ועד העמותה. מתוכו, יקצה הוועד תקציב לניהול השוטף של בית הספר, לא כולל שכר אנשי הצוות. תפקידה של ועדת התקציב של בית הספר לנהל את אותו חלק של התקציב השוטף, לחלק אותו לתחומי הפעילות השונים ולהציגו לאישור אסיפת הקהילה. הוועדה תהיה גם אחראית לעקוב אחר העמידה בתקציב בהתאם להחלטות האסיפה.

3.2.5

מנהל בית הספר והצוות

מנהל וצוות בית הספר אמונים על הפעלתו של בית הספר ביומיום בהתאם לעקרונות חוקה זו ובהתאם להחלטות אספת הקהילה והועדות השונות. אנשי הצוות הם חברי קהילה לכל דבר ומוטלת עליהם אחריות נוספת בתחומים הבאים:

- א. להבטיח את ביטחונם הגופני והריגשי של כל ילד וילדה ולמנוע פגיעה בהם
- ב. לפעול לקידום מטרות בית-הספר ושמירה על צביונו הדמוקרטי
- ג. לפעול במכלול ההיבטים החינוכיים והלימודיים בבית-הספר למען מיצוי יכולתו ועתידו של כל תלמיד באופן אישי.
- ד. לגבש את מבנה מסגרות הלימוד בבית הספר ולהביאן לאישור האסיפה
- ה. לנהל את כל הפן הפדגוגי של בית הספר, לפעול לשיפור מתמיד, לזהות צרכים חדשים, להגדיר מטרות חינוכיות, לתרגם אותן לתוכניות לימודים מפורטות ולבצע אותן
- ו. לבחון ולהגדיר את צרכי כח האדם לאור מציאות משתנה, ולהעביר את מסקנותיה והמלצותיה לאישור ועדת תקציב ואסיפת הקהילה, ולאחר האישור ולועדת קביעת הרכב צוות
- ז. לוודא את קיום חוקי בית הספר והחלטות הרשות השופטת

בנוסף האמור לעיל על מנהל בית הספר יוטלו גם המשימות הבאות:

- ח. המנהל אחראי לוודא מיד עם תחילת שנת הלימודים שוועדת אספת הקהילה יוזמת את הכינוס הראשון של אספת הקהילה כדי להתניע את פעילותה על ידי בחירת ועדת אספת קהילה חדשה ויושב הראש שלה
- ט. המנהל אחראי לטפח ולקדם אנשי צוות מבחינה מקצועית לרבות ימי עיון, השתלמויות וחשיפה לנושאים פדגוגיים חדשים ומתקדמים
- י. המנהל ישמש ככתובת ברירת המחדל לכל נושא וענין בבית הספר שלא ברור מי אחראי עליו. הוא יבטיח טיפול נאות בנושא כזה עד שימצא לו אחראי מתאים בין גורמי הקהילה

3.2.6

ועדת שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים

ועדה זו תנחה את נושא שילוב הילדים והילדות עם צרכים מיוחדים בבית הספר באמצעות הגדרת אוכלוסיית הילדים העשויים להיתרם מבית הספר ושביית הספר מסוגל לספק להם סביבה חינוכית מתאימה ומטפחת. ועדה זו תהיה אחראית לטיפול מסגרת השילוב וקידומה כחלק אינטגרלי מבית הספר, תגדיר את מסגרות השילוב ותלווה אותן מקצועית, תסייע לוועדת קליטה בבחינת התאמתם של ילדים חדשים, בעלי צרכים מיוחדים, המעוניינים להצטרף לבית הספר.

פרק זה יגדיר את פעילות ועדת ברורים שהיא הרשות השופטת של בית הספר. יוגדרו גם ההליכים השונים שיאפשרו לכל אנשי הקהילה להעלות טענה שיש להם כלפי כל חבר קהילה אחר בין אם מדובר בנושאים משמעותיים או אישיים. מטרת הועדה היא לברר את הטענות ולקיים דיון הוגן ומכובד על מנת ליישב את העניין, אם הדבר אפשרי, מתוך הסכמה וכבוד הדדי, ואם לא, להכריע בין הצדדים על פי שיקול הדעת של חברי הועדה באופן אובייקטיבי וחסר פניות.

הרשות השופטת תורכב מועדת ברורים, מאגר מגשרים ומאגר בוררים. מגשר הוא כל אדם שקיבל הכשרה לכך ואושר ככזה על ידי ועדת ברורים על פי קריטריונים שיקבעו באספת הקהילה. מגשר יכול להיות גם מי שלא קיבל הכשרה לכך, אך הוסכם כמגשר בין שני הצדדים. בורר הוא כל אדם שקיבל הכשרה לכך ואושר ככזה על ידי ועדת ברורים על פי קריטריונים שיקבעו באספת הקהילה. כל פניה לועדת הברורים תופנה קודם כל להליך הגישור, אלא אם מדובר בעבירות משמעת, בטיחות או עבירות אחרות נגד חוקי בית הספר. הועדה תקבע את סוג ההליך ואת ההרכב הדין בנושא. הועדה תדאג להכשרתם ולקיום מספר מספיק של מגשרים ובוררים. הועדה תדאג לצדדים האירגוניים של ההליכים – כמו ריכוז הפניות, הקצאת המגשרים או הבוררים, זימון הצדדים, רישום הפרוטוקול וכו' כל ההליכים יתקיימו על פי חוקי מדינת ישראל, חוקה זו, חוקי בית הספר ושיקול דעתו של ה"אדם הסביר" באופן אובייקטיבי וחסר פניות. הדיונים בהליכים השונים לא יהיו פומביים, אלא אם הסכימו כל הצדדים לקיימם בפומבי. יושב ראש ועדת ברורים יהיה בעל נסיון משמעותי בתחום הגישור והביור בבית הספר ולא יהיה מנהל בית הספר או יושב ראש ועדת אספת הקהילה

3.3.1**הליך גישור**

הועדה תקדם את הליך הגישור בקהילה במטרה לתת עדיפות ליישוב סכסוכים ע"י הידברות ישירה והסכמה הדדית, כלומר, תינתן עדיפות ראשונה להליך הגישור על פני ההליכים האחרים. הליך הגישור כולו ייעשה בהסכמת הצדדים. פרטי הגישור יהיו חסויים.

3.3.2**הליך ביור**

במקרה של עבירות משמעת, בטיחות, עבירות על חוקי ביה"ס, או במידה וסכסוך כלשהו לא יושב בהליך של גישור, הועדה תזמן את הצדדים לביור ותכריע בנושא על פי שיקול דעתה. הדיון יתקיים בנסיון הוגן וממצה לחפש פתרון נכון וצודק, אם קיים כזה, בעיני ה"אדם הסביר" בקהילה. בסמכות הועדה לפסוק בסכסוכים ואם קיימת מערכת כלשהי של צעדים חינוכיים להנחלת לקחים בקהילה – ועדה זו תוכל להורות על ישום צעדים אלה. חברי הועדה יצהירו על מחויבותם לעשות דין צדק ולשפוט ללא דעה קדומה. חבר הועדה שמרגיש שהוא נמצא בניגוד אינטרסים בנושא שעליו לדון בו יבקש להחליפו בחבר ועדה אחר. הצדדים יתחייבו לומר את האמת בדיון הועדה. פרוטוקולי דיון הועדה יהיו חסויים. אם הועדה תחליט, שלצורך הפקת לקחים עליה לחשוף דברים שעלו במסגרת דיונה, היא תוכל, במקרים קיצוניים, לפרסם חלקים של פרוטוקול הדיון. פרסום זה ייעשה בעילום שם של שני הצדדים וכל שאר האנשים המעורבים. בדיון במסגרת הליך זה ישב לפחות בורר אחד שהוא חבר צוות

3.3.3**הליך ערעור**

במידה והחלטת הועדה בהליך הביור אינה מקובלת על אחד הצדדים יהיה באפשרותו לערער פעם אחת בפני הועדה אשר תדון שנית בנושא בהרכב שאין בו בוררים מההרכב המקורי. בדיון במסגרת הליך הערעור ישבו לפחות שלושה בוררים, לפחות אחד מהם חבר צוות בעל ותק של כשנה לפחות כבורר.

3.4**תפקידי העמותה ויחסי הגומלין בינה לבין רשויות בית הספר**

עמותת ההורים תורכב מהורי ילדי בית הספר כפי שהדבר מוגדר בתקנונה. העמותה תנוהל על פי חוק העמותות ותשמור על כללי מנהל תקין כמוגדר בחוק. תפקידיה של עמותת ההורים של בית הספר להבטיח את קיומו של בית הספר כבית ספר דמוקרטי ולסייע לקידום מטרות בית הספר. ועד העמותה הוא נציגה של העמותה ובאחריות:

- גיוס וניהול משאבים כלכליים לתפעול וקיומו של בית הספר לרבות גביית שכר לימוד שוטף ותשלומים אחרים.
- קביעת ואישור מסגרת תקציב שנתי לבית הספר, וקביעת מסגרת מערך הפטורים ו/או הנחות על שכר הלימוד מתוך התקציב השנתי, זאת בהיקף הגדול ביותר האפשרי תוך התחשבות באילוצים התקציביים הכוללים.
- ניהול קשרי בית הספר עם הרשויות בעניינים הנוגעים לקיומו של בית הספר. בפרט, להכין ולהגיש לרשויות את המסמכים הנדרשים לצורך פעילותו החוקית והתקינה.
- ניהול ההתקשרויות בהסכמי העסקה עם צוות בית הספר. זאת על בסיס של הסכם הוגן המבטיח הדדיות ושומר על זכויות הצדדים.
- הועד המנהל ידווח לחברי העמותה על פעילותו לפחות פעם בחצי שנה. תקציב בית הספר, גובה שכר הלימוד ושאר תשלומי ההורים יובאו לאישור כלל אסיפת העמותה.
- כל חברי קהילת בית הספר כפופים להחלטות העמותה בנושאים/סעיפים המוזכרים למעלה.

זכויות האדם

החוקה מושתתת וכפופה לעקרונות זכויות האדם והילד כפי שהם מופיעים באמנות הבאות:
 מגילת האו"ם לזכויות האדם (<http://www.un.org/Overview/rights.html>) (Universal Declaration of Human Rights - <http://www.un.org/Overview/rights.html>)
 "ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם" כפי שאושרה על ידי ממשלת ישראל
 (http://www.knesset.gov.il/docs/heb/un_dec.htm)
 אמנת האו"ם לזכויות הילד (http://www.education.gov.il/kav_patuach/a_aum.htm)
 נשאף לנהל את הקהילה ואת בית הספר על פי עקרונות אלה

שריון החוקה וחוקי היסוד**שריון החוקה**

ההסכמות הכלולות בחוקה הן עקרוניות ומהותיות לצביון בית הספר וככאלה יש להן מעמד מיוחד ועדיף לעומת חוקי הקהילה האחרים. אם תתגלה סתירה כלשהי בין חוקה זו לאחד החוקים האחרים יבוטל החוק האחר ויועבר ליוזמיו המקוריים להתאמת להסכמות בחוקה זו.
 מעמדה של חוקה זו גם ישורין על ידי כללים שיבטיחו כי יהיה ניתן לשנותה אך ורק אם קיימת הסכמה מאוד רחבה בקהילה לגבי השינוי המוצע
 כל עניני החוקה ידונו ויאושרו בהצבעות מיוחדות של אסיפת קהילה לצורכי חוקה שמחייבות:
 א. כינוס פורום שיאפשר דיון קהילה רחב על שינויי החוקה המוצעים
 ב. הצבעה של אספת קהילה לגבי קריטריון לקביעת בעלי זכות הבחירה שמבטיח שהבחרים מבינים את שינויי החוקה המוצעים
 ג. תתקיים אסיפת קהילה שתוגדר מראש כ-"אסיפת קהילה לענייני חוקה". באסיפה זו יוצג השינוי ויועמד להצבעה
 ד. ההצבעה תתקיים לאורך זמן של שבוע לפחות באמצעות קלפי שיוצב בבית הספר וינהל על ידי ועדת אספת קהילה
 ה. רוב מוחלט של בעלי זכות הבחירה על פי הקריטריון שהוחלט בסעיף ב' לעיל, בעד הנושא שעומד להצבעה
 ו. הפצת ההצעות, מקום ומועד האספה המיוחדת לפחות שבועיים מראש באמצעות פרסום על לוחות המודעות בבית הספר, בעיתון בית הספר ובדואר אלקטרוני

חוקי היסוד

החוקה נשארת בנושאים רבים ברמה של הגדרות עקרוניות ולא מפורטות. הדבר מכונן ונועד להשאיר לקהילה את הגמישות הנחוצה להתאמת הפעילות למציאות היומיומית המשתנה. עם זאת הציפיה היא שעקרונות פעילותם של הגופים העיקריים המופיעים בחוקה זו יגובשו ויוגדרו ביתר פירוט.
 בתחילה יאושרו חוקים אלה כחוקים רגילים ורק כעבור זמן רב, לאחר שיוכחו את תקפותם ויעילותם לאורך זמן יאושרו על ידי הקהילה בתהליך הצבעה זהה לזה של החוקה ויצטרפו כחוקי יסוד מיוחדים המהווים המשך לחוקה זו.